

JØRGEN KÜHL: De tyske mindretal i Sovjetunionen. Aarhus Universitetsforlag 1990, 180 sider, Pris: 128 kr.

Man må hilse denne udgivelse med glæde af flere grunde. For det første fordi vi nu også på dansk har en stærkt aktualiseret kompetent behandling af de tyske mindretals situation i Sovjetunionen idag, i vid udstrækning baseret på forfatterens egen grundforskning. For det andet fordi publikationen af denne specialeafhandling atter viser den ofte høje standard på studenterforskningsområdet. Denne studenterforskning karakteriseres undertiden som avantgardeforskning, idet den hyppigt gør helt nye emner, der er oppe i tiden, til genstand for videnskabelig behandling. Og Kühls bog rækker i sin dækning helt frem til januar 1990.

Det er da også i sin analyse af de siden 1941 extranationale og efterhånden kraftigt assimilerede sovjettskyeres aktuelle renæssance, at arbejdet står stærkest. Pluralisformen i titlen signalerer forfatterens hovedtese, at der aldrig har været basis for at tale om *det* tyske mindretal i Rusland/Sovjet, men snarere om mange tyske grupper med vidt forskellige dialekter, religioner og kolonier uden synderlig indbyrdes samkvem. Stalins deportationer opløste disse tyske regioner i Europa. Sovjetunionens tyskere spredtes for alle Asiens vinde, hvor etniske koncentrationer og faciliteter ikke genopstod. Resultatet er idag en kuet, arbejdsom og i Sovjetøkonomien værdsat tyskhed, der under glasnost og perestrojka er i fuldt opbrud: dels masseexodus til Tyskland, dels autonomidrømme – bl.a. en tysk republik ved Volga påny – samt ikke mindst, at langt de fleste tyskere ikke længere behersker tysk og synes rykket uden for rækkevidde af de tysksprogede massemedier og de spæde tyske organisationer.

Tyskernes historie, hvor kildesituationen endnu er vanskelig, og Kühls analyse af den står svagere og for summarisk i bogen. Det virker fx. ikke overbevisende, at amnestien 1955 er et vigtigere skel i sovjettsk historie end det traumatiske år 1941 og frem (s.44). Arbejdet skæmmes desværre af en række unødvendige germanismer og anglicismer. Alt ialt bør bogen påkalde sig interesse både hos iagttagere af de aktuelle nationalitetsspørgsmål i det multietniske Sovjetsamfund og blandt fx. mindretalsforskere.

Mads Ole Balling

ANNA-GRETA NILSSON HOADLEY: Atomvapnet som partiproblem. Sveriges socialdemokratiske kvinnoförbund och frågan om svenskt atomvapen 1955-60. Almqvist & Wiksell International, Stockholm 1989. 231 sider.

I sidste halvdel af 1950'erne hærgedes det fredselskende Sverige af en Jacobskamp. Den drejede sig om en eventuel bevæbning af de svenske stridskræfter med taktiske atomvåben. Den blev sat igang i oktober 1954, da forsvarschefen, Nils Swedlund, fremlagde en sagkyndig udredning, hvori forslaget blev rejst.

Socialdemokraterne sad – som det jo næsten altid er tilfældet i Sverige – inde med regeringsmagten, og partiet var dybt splittet i sin holdning til spørgsmålet. Udenrigsministeren Ósten Undén var imod, mens forsvarsminister Torsten Nilsson lod sagen stå åben. Statsminister Erlander vaklede. I erindringerne skrev